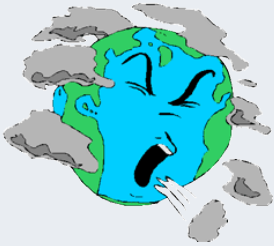

กลยุทธ์การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

Research Story

ในเทศบาลเมืองเขารูปช้าง

ทราบกันหรือไม่ว่า วันที่ 5 มิถุนายน ของทุกปี คือวันอะไร ? เชื่อว่าบางคนมีคำตอบอยู่ในใจ แต่อาจมีไม่น้อยที่ยังไม่รู้ ถ้าอย่างนั้น เรามารับรู้ไปพร้อม ๆ กันนะคะ ว่าเป็น “วันสิ่งแวดล้อมโลก”

สวัสดีค่ะ ขอต้อนรับท่านผู้อ่านเข้าสู่ Research Story ประจำเดือน กรกฎาคม อาจเริ่มต้นกันด้วยคำถามเบา ๆ แต่เรื่องราวที่จะนำเสนอในคอลัมน์นี้ อาจไม่เบาเลยก็ได้ เพราะในห้วงเวลาห้าทศวรรษที่ผ่านมา โลกของเรานั้น เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ซึ่ง

หมายรวมถึงด้านสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน เมื่อกล่าวถึงสิ่งแวดล้อม บ้างก็นึกถึงมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ ทางเสียง แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งเน้นไปที่ปัญหาขยะเป็นสำคัญ ซึ่งรายละเอียดจะเป็นอย่างไร ผู้เขียนขอกล่าวไว้โดยสังเขป ดังนี้

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศของสังคมไทยทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมแบบก้าวกระโดดจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมนั้น ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของสังคมเมือง และนำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ คือ ปัญหาขยะ ในขณะที่ปัจจุบันกระบวนการจัดการขยะยังไม่สามารถพัฒนาให้เท่าทันกับปริมาณขยะที่เพิ่มสูงขึ้นได้ จึงนับว่าเป็นวาระเร่งด่วนที่ต้องปรับปรุง พัฒนาระบบการจัดการขยะ ก่อนที่ปัญหาจะลุกลามไปมากกว่านี้

สำหรับเทศบาลเมืองเขารูปช้างที่ได้ทำการศึกษา นั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาขยะได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นแหล่งกำเนิดขยะที่ปริมาณขยะมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ใช้งบประมาณเพื่อจัดการขยะสูงถึงปีละไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท โดยใช้วิธีฝังกลบทั้งหมด

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องจัดการปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ

ภาคเอกชน ภาคประชาชน ให้รับทราบสถานการณ์ขยะปัจจุบัน และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน เพื่อกำหนดกฎ กติกา ในการดำเนินการด้านการจัดการปัญหาขยะให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะประชาชนและเขตพื้นที่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ นำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน และอาจนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมให้กับชุมชนในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อทราบสถานการณ์ และผลกระทบของการจัดการขยะในตำบลเขารูปช้าง และนำมากำหนดกติกา ซึ่งเป็นนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ในการจัดการปัญหา พร้อมทั้งทดลองปฏิบัติและปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพด้านการจัดการปัญหาขยะด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

Research Story

วิธีการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม ประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสังเกต แบบสอบถาม การบันทึกและแบบประเมินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยครัวเรือน และหน่วยงานสำคัญในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง

ผลการศึกษา

- ◆ ประชากรร้อยละ 80 มีความเข้าใจในแหล่งกำเนิดขยะและการจัดการขยะ แต่ไม่ได้ทำการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง
- ◆ ประชากรเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันในชุมชนหลังจากที่ทดลองใช้กติกาท้องถิ่นด้านการจัดการขยะ
- ◆ ชุมชนเกิดความเป็นระเบียบมากขึ้น แต่ไม่สามารถลดปริมาณขยะลงได้ เนื่องจากมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น เทศบาลและหน่วยงานสำคัญในพื้นที่ จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อหาแนวทางจัดการปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ
- ◆ แนวทางปฏิบัติที่ได้จากการประชุมระดมสมอง พบว่า ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงด้านการจัดการปัญหาขยะร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการด้วย เพื่อให้การบริหารจัดการปัญหาขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ทั้งนี้ หน่วยงาน สศค. ของเราได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเสมอมา ไม่เคยหยุดนิ่งในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือที่มีอยู่ทั้งด้านภาษี ค่าธรรมเนียมและการคืนภาษีหากทำดี ผ่านนโยบายและข้อกฎหมายต่างๆ เพื่อจัดการปัญหาดังกล่าวให้บรรเทาลงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจน เจ้าหน้าที่ สศค. ทุกคน ยังมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามาด้วยเช่นกัน โดยการคัดแยกประเภทขยะที่ต้นทางตามหลัก 3R (Reduce: ลดการใช้ Reuse: การใช้ซ้ำ Recycle: นำกลับมาใช้ใหม่)

สำหรับมุมมองของผู้เขียน เห็นควรนำ 4R ได้แก่ Re-think (คิดใหม่โดยสนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) Repair (ซ่อมแซมเพื่อให้ใช้การได้ใหม่) Reject (ปฏิเสธการใช้ทรัพยากรแบบครั้งเดียวทิ้ง) Return (ตอบแทนสิ่งดีสู่โลก เช่น การปลูกต้นไม้) มาผนวกกันเป็นหลัก 7R เพื่อให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

สำหรับผู้สนใจ สามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้จากฐานข้อมูลห้องสมุดออนไลน์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (<http://elibrary.trf.or.th>)

อ้างอิงจาก : วชิราภรณ์ ขุนจันทร์ และคณะ ./(2557)./โครงการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมในเทศบาลเมืองเขารูปช้าง./(ออนไลน์)